



**ДЕРЖАВНА МОВА —
МОВА ПРОФЕСІЙНОГО
СПІЛКУВАННЯ**

ПЛАН

1. Поняття мови. Функції мови.
2. Поняття літературної мови.
3. Мова професійного спілкування.
4. Мовне питання у різних державах.
5. Мовна політика в Україні.





1. Мова – особлива знакова система, яка називає поняття та реалії об'єктивної дійсності та забезпечує потреби людини в спілкуванні та пізнанні. Знаком у мові є лексема (слово). **Мова – явище соціальне (суспільне)**. Вона виникає, щоб задовольнити потреби людського суспільства, є однією з найважливіших ознак суспільства і поза ним існувати не може. Мова виконує низку функцій, життєво важливих для цього суспільства, окремих груп суспільства і кожної людини.



ФУНКЦІЇ МОВИ:

- **Номінативна**
(називання)
- **Комунікативна**
(спілкування)
- **Ідентифікаційна**
(ототожнення)
- **Естетична**
- **Експресивна**
(вираження)
- **Гносеологічна**
(пізнання)
- **Мислетворча**
(формування думки)
- **Культуроносна**



Крім обов'язкових функцій, деякі мовознавці виокремлюють факультативні, реалізація яких в комунікативних актах залежить від ситуації, зокрема: контактоустановлювальна, апелятивна, волюнтативна.



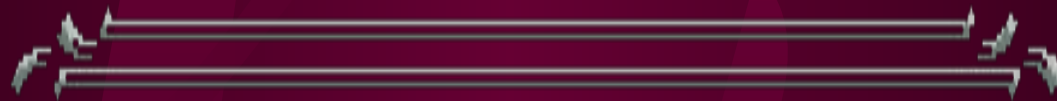
УКРАЇНСЬКА МОВА:

- за давністю належить до старописемних мов;
- за призначенням — національна мова українського народу, державна мова України;
- за походженням належить до **східної** підгрупи **слов'янської** групи **індоєвропейської** мовної сім'ї
- за кількістю мовців перебуває на **21** місці.



2. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МОВА ІСНУЄ У :

- *вищій формі вияву* - сучасна українська літературна мова
- *нижчій формі вияву* - діалекти (територіальні та соціальні), просторіччя



СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Це унормована, регламентована, відшліфована форма існування загальнонародної мови, що обслуговує всі сфери суспільної діяльності людей: державні та громадянські установи, пресу, художню літератур, науку, театр, освіту і побут людей.

Засновником нової української літературної мови став І.П.Котляревський, який уперше ввів живу мову народу в твори (“Енеїда” (1798 р.))

Основоположником сучасної української літературної мови по праву вважають Т.Г.Шевченка.



Літературній мові характерні:

- **унормованість**
- **уніфікованість**
- **наддіалектність**
- **поліфункціональність**
- **стилістична диференціація**
- **усна і писемна форми існування**



ТИПІЗАЦІЯ МОВНИХ НОРМ:



1. **Орфоепічні** (норми правильної вимови).
2. **Акцентуаційні** (норми правильного наголошування).
3. **Морфологічні** (норми правильного вживання відмінкових закінчень, родів, чисел, ступенів порівняння тощо).
4. **Лексичні** (норми правильного слововживання).
5. **Синтаксичні** (норми правильної побудови речень і словосполучень, уживання прийменників).
6. **Стилістичні** (норми правильного відбору мовних засобів залежно від ситуації).
7. **Графічні** (норми передавання звуків і звукосполучень на письмі).
8. **Орфографічні** (норми написання слів).
9. **Пунктуаційні** (норми вживання розділових знаків).



Нижча форма української національної мови реалізується у таких виявах:

Територіальний діалект – це один із варіантів національної мови, яким послуговуються як засобом спілкування у мовленнєвих колективах, виділених за географічною ознакою.

Соціальний діалект (соціолект) – варіант національної мови, який використовується в соціальних групах: учнів середніх навчальних закладів, студентства, представників певної професії тощо. Формами соціального діалекту є жаргон і арго.

Просторіччя – одна з загальнозрозумілих форм національної мови, яка, перебуваючи на межі народнорозмовної мови з літературною, становить особливий стилістичний пласт слів, фразеологізмів, форм, об'єднаних яскравим експресивним забарвленням зниженості, згрубілості, фамільярності.



3. Терміни «ділова мова» і «мова професійного спрямування» нетотожні.

Ділова мова — це відгалуження літературної мови, що забезпечує спілкування (писемне та усне) на офіційно-діловому рівні.

Мова професійного спрямування (фахова мова) - це функціональний різновид української літературної мови, яким послуگуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. У мові професійного спрямування, окрім ділового реалізуються також науковий і розмовний стилі.

Мова правознавчого спрямування - це різновид літературної мови, який використовує юрист у професійній діяльності.

4. Національна мова — це мова окремої нації, якою говорить переважна більшість народу якоїсь окремої країни, включає в себе літературну мову, різні територіальні діалекти, а також професійні діалекти

Державна (офіційна) мова — це закріплена традицією і законодавством мова, вживання якої є обов'язковим у всіх сферах офіційного спілкування.

Критерії надання мові правового статусу державної:

- 1) мова титульної нації;
- 2) мова корінного народу;
- 3) природність мови;
- 4) розвиненість мови;
- 5) поширеність мови.



Кожна держава самотійно вирішує мовне питання, враховуючи історичні фактори, національні особливості, культурні традиції і виходячи із потреб суспільства і громадян.

У світовому мовному законодавстві відомі три підходи до розв'язання цієї проблеми:

- *Перша модель передбачає абсолютне визнання офіційною (державною) виключно однієї мови.*
- *Друга модель – можливість існування поряд із загальнодержавною офіційною мовою інших офіційних мов із територіально обмеженим статусом в окремих частинах держави.*
- *Третя модель передбачає існування в державі кількох офіційних (державних) мов.*



5. Функціонування української мови залежить від стану мовної політики в державі.

Мовна політика – це система заходів (політичних, юридичних), спрямованих на регулювання мовних відносин в державі, зміну чи збереження мовної ситуації в державі.

Мовна ситуація визначається взаємодією різних мов чи різних форм існування однієї мови в певній державі.

Пріоритетом мовної політики в Україні є утвердження і розвиток української мови як головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі.



КОНСТИТУЦІЯ
УКРАЇНИ

нормативно-правові акти, що регламентують статус української мови як державної:

- **Закон про мови в Українській РСР** ухвалено 28 жовтня 1989 р., уведено в дію з 1 січня 1990 р.
- **Конституція України** прийнято 28 червня 1996 р.
- **Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»** ухвалено 25 квітня 2019 р., уведено в дію з 16 липня 2019 р.